

Laag vem- en ruweiwitgehalte in laat geogste voorjaarskuilen

Maaitijdstip bepaalt kwaliteit van graskuil

Het groeiseizoen voor gras begon dit jaar laat. Vervolgens werkte het weer op veel plekken niet mee om op tijd te kunnen maaien. Het resultaat: hoge opbrengsten per hectare, maar lage vem- en ruweiwitgehalten in de voorjaarskuilen.

tekst Ivonne Stienezen

De laatste jaren was het voorjaar droog en zonnig. Maar het groeiseizoen van 2012 verliep heel anders. Het afwijkende groeiseizoen resulteerde onder meer in extreme kwaliteitsverschillen in de graskuilen van dit voorjaar. 'Toen het groeiseizoen begin mei eindelijk op gang kwam, zorgde de vele neerslag ervoor dat er veel nutriënten, zoals fosfor, beschikbaar kwamen. Gecombineerd met de goede temperatuur zorgde dat voor een explosieve grasgroei', legt Gerard Abbink uit.

Abbink is productmanager veehouderij bij BLGG AgroXpertus en verzamelde voor het inkuiljournaal van Barenbrug dit voorjaar op diverse locaties in Nederland voederwaardeanalyses en opbrengstcijfers van vers gras (zie tabel 1). 'De versgrasanalyses laten die explosieve groei mooi zien. De drogestofopbrengst per hectare nam per week fors toe. Maar daar staat tegenover dat de vem en het ruw eiwit flink daalden.'

Ook bij lichtere snedes daalden de vem en het ruw eiwit in de loop van mei. 'Dat heeft te maken met de doorschietdatum die dichterbij komt', aldus Abbink. 'Het ndf-gehalte, de maat voor de celwanden, laat dat zien. Als

het ndf-gehalte hoger wordt dan 475 – dat is het moment dat de aar naar boven begint te komen – dan gaat de voederwaarde snel naar beneden. Dat zagen we op alle locaties waar we versgrasopbrengsten hebben geanalyseerd.'

Slag geslagen

Het goede maaimoment kiezen was moeilijk dit voorjaar, vanwege de late groei en de vele neerslag. 'Doordat het groeiseizoen zo laat op gang kwam, was het goede maaimoment extra cruciaal dit jaar. Zeventig procent van de veehouders heeft gemaaid tussen 7 en 21 mei, zij hebben over het algemeen goede resultaten gehaald', concludeert Abbink.

'Vooral op de wat drogere gronden hebben veel veehouders toen hun slag geslagen. Het lukte hen met haastwerk het gras te maaien en te kuilen bij droog weer. Dat waren meestal kuilen die binnen twee dagen onder het plastic zaten, dat moet prima kunnen', geeft hij aan. 'Dan wordt de kuil ook niet te droog. Nederlandse veehouders hebben toch de neiging om vrij droge kuilen te maken.' Het gemiddelde drogestofgehalte van de voorjaarskuilen dit jaar ligt op 42 procent, wat volgens Abbink ideaal is. Maar het mag zeker niet droger dan 50 procent, zegt hij. 'In dat geval ontstaat er

veel minder azijnzuur en melkzuur en is de kuil veel gevoeliger voor broei.'

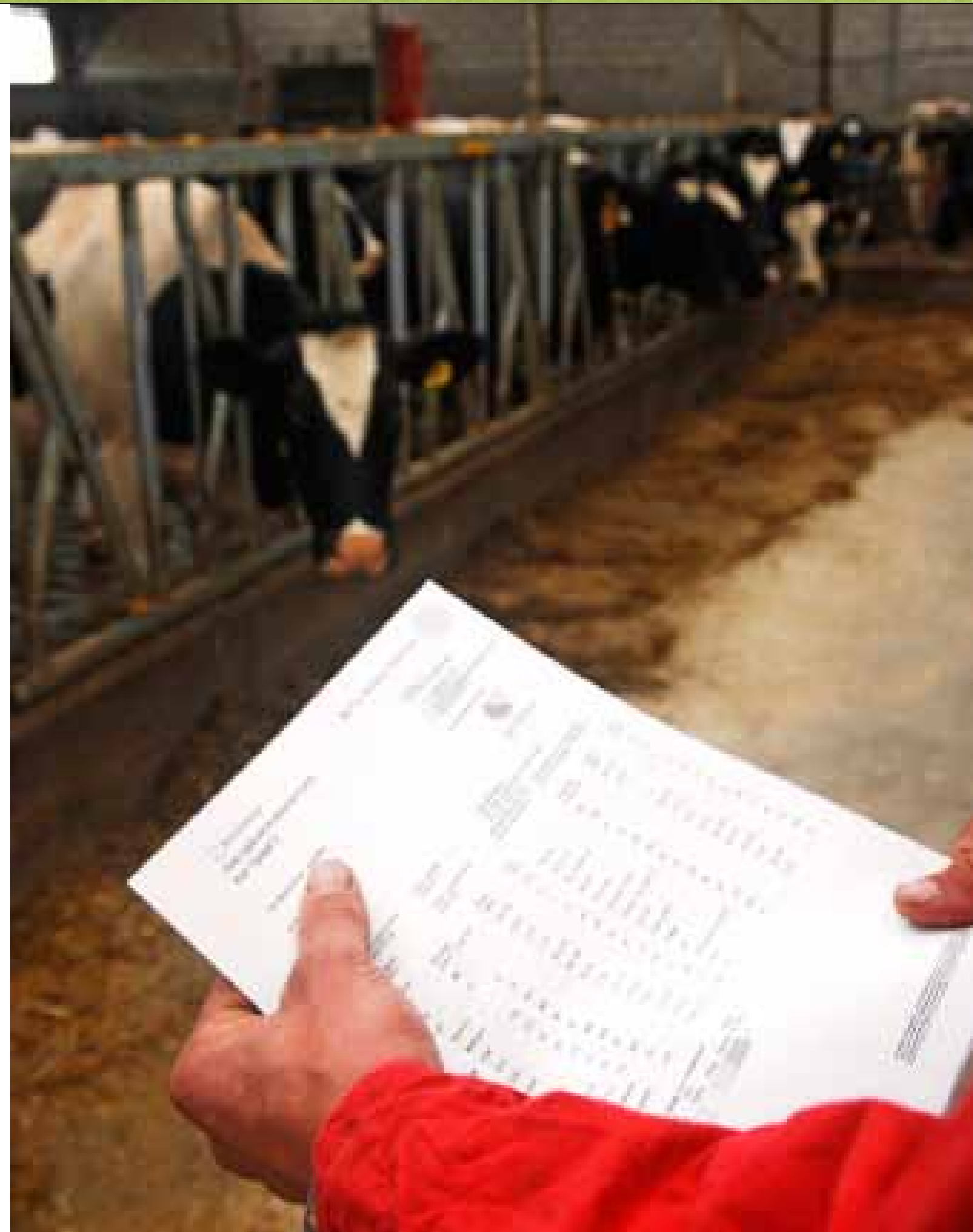
Op nattere gronden, zoals het veenweidegebied, was het door de vele regen vaak pas later in mei mogelijk om überhaupt op het land te komen met een trekker. 'Deze veehouders konden vaak pas eind mei maaien, veel kuilen zijn hier niet boven de 900 vem uitgekomen', concludeert Abbink.

Ruw eiwit aanvullen

De voeradviseurs zien deze variatie ook in de praktijk. Onafhankelijk adviseur Aart Malestein treft bij veehouders die op tijd konden maaien, een goede kwaliteit voorjaarskuil aan. 'Bij veehouders die later hebben gemaaid, ontbreekt vooral het eiwit. De bemesting was niet toegespitst op de enorme groei, wat zorgt voor een "verdunning" van het eiwit, dus een eiwittekort.'

Abbink onderschrijft dit: 'De meeste veehouders hebben bemest voor een totale drogestofopbrengst van rond de 3000 kilogram per hectare. Als het gras blijft doorgroeien, omdat het niet lukt om te maaien, verdeelt die stikstofgift zich over meer gewas. Normaal gesproken is gras dé eiwitbron, maar in veel voorjaarskuilen zit dit jaar onvoldoende ruw eiwit om de eiwitbehoefte te kunnen dekken.'

'Extra eiwit verstrekken', is het rantsoenadvies van Malestein. 'Maar natuurlijk moet dat wel passen bij het eiwit in de kuil', vult hij aan. 'Een wat nattere kuil, tot 40 procent droge stof, bevat eiwit dat snel oplosbaar is, dus eiwit dat snel beschikbaar komt op pensniveau. Daarvoor adviseer ik een eiwitbron die wat trager is, zoals sojaschroot. Bij de wat drogere kuilen kies ik liever voor een wat snellere eiwitbron, zoals raapschroot.' Is het eiwittekort erg groot, dan adviseert Malestein om voor variatie in eiwitbronnen te kiezen. 'Geef dan bijvoorbeeld ook bierbostel als aanvulling.' Doordat veehouders worden beperkt in hun bemesting, worden ze volgens Malestein ook beperkt in de eigen eiwitteelt. 'Dat betekent dat de veehouders worden gedwongen om duur eiwit te kopen dat

Tabel 1 – Kwaliteit en opbrengst vers gras voorjaar 2012
(bron: BLGG AgroXpertus & Barenbrug)

	tot 1 mei	7 mei	14 mei	21 mei
kg droge stof/ha	1767	2850	3419	4084
vem	1047	1026	963	938
ruw eiwit	208	179	150	148
ndf	452	457	479	530

	gemiddeld	beste 10%	minste 10%
gemiddelde maaidatum	13 mei	11 mei	20 mei
ds	420	343	489
vem	891	968	811
ruw eiwit	144	162	125
dve	69	73	62
oeb	22	40	5
ndf	500	460	531
pH	4,8	4,5	5,1
melkzuur	43	69	29
azijnzuur	11	13	10
broeigevoeligheid	33	29	39

Tabel 2 – Analyses voorjaarskuilen 2012: gemiddeld, beste 10 procent, minste 10 procent (bron: BLGG AgroXpertus)

ook nog eens ver weg wordt geteeld. Dat is niet erg duurzaam', constateert hij. Abbink ziet in de cijfers dat van alle voorjaarskuilen tien procent onder de 850 vem zit. 'Het streven voor een eerste snee is minimaal 900 vem, ideaal is 950,' stelt Abbink. Maar hij geeft aan dat er ook veehouders zijn die een vem-gehalte van boven de 1000 hebben gerealiseerd. De grote variatie in kwaliteit is ook goed te zien in tabel 2.

Malestein vindt het lage vem-gehalte niet zo'n probleem. 'De koeien halen uit deze kuilen qua vem meer dan op het uitslagformulier staat. Ik denk dat de verteerbaarheid te laag is geschat, waardoor de vem-berekening laag uitkomt.'

Voeropname stimuleren

Het werkgebied van voerleverancier De Samenwerking uit Haastrecht ligt midden in het veenweidegebied in Midden-Nederland. Floré Mulder, hoofd buitendienst van De Samenwerking, zag dat veel veehouders in zijn regio pas laat konden maaien. 'Vaak pas na half mei. Daardoor zijn de opbrengsten wel gigantisch', concludeert ook hij. 'Ik heb opbrengsten gezien tot wel vijftien ton droge stof per hectare.'

Naast de lage eiwitvoorziening noemt hij ook de smaak als aandachtspunt. 'Door het late maaitijdstip gaat de smakelijkheid achteruit. Het ingekuilde gras ruikt ook niet zo lekker', is zijn bevinding. 'Die mindere smaak maakt het lastig om de drogestofopname voldoende hoog te houden om te blijven melken. Zeker bij het voeren van verschillende kuilen tegelijkertijd, zonder te mengen, gaan de koeien selecteren en laten ze de voorjaarskuil liggen. Het is dus belangrijk om de voeropname te bevorderen. Dat kan bijvoorbeeld door goed te mengen of vochtige bijproducten te voeren, zoals natte maisgluten.'

Bierbostel past in dit kader minder goed, vindt Mulder. 'Perspulp kan wel, dat is

niet heel eiwitrijk, maar heeft een goede smaak.' Rietmelasse is volgens Mulder ook prima om de koeien extra te laten vreten. 'Het werkt beter om de melasse twee tot drie keer per dag over het voer voor het voerhek te gieten dan om die door het rantsoen te mengen.'

Voor het samenstellen van het rantsoen geeft Abbink ook nog een tip: 'Pas op met energie. Eind mei zijn veel kuilen gemaakt waar volgens de analyse niet veel suiker in zit. Als zo'n kuil niet te droog is ingekuild, zijn veel suikers omgezet in zuren. En melkzuur geeft ook snelle energie. Kijk dus niet alleen naar het suikergehalte bij het beoordelen van de hoeveelheid pensenergie die zo'n kuil levert, maar ook naar de zuren.'

Economische afweging

Het wel of niet aanvullen van het rantsoen is volgens Richard Dijkstra, productmanager bij ForFarmers, vooral een economische afweging. 'Als veehouder kijk je eerst naar je eigen doel: hoeveel wil ik melken? Vervolgens kijk je naar de kuiluitslagen om te zien of de kuil daarbij past. Is dat niet het geval, dan ga je samen met de voeradviseur kijken waar aanpassingen nodig zijn.'

Het kan zijn dat het rantsoen een extra aanvulling nodig heeft om de doelstelling te behalen, geeft Dijkstra aan, maar misschien is het qua efficiëntie wel beter om de doelstelling aan te passen. 'Als die laatste liter melk te veel geld kost, is het waarschijnlijk kostentechnisch beter om daar niet op te gaan voeren. Het blijft een verhaal van kostprijs afzetten tegen de opbrengsten.'

Omdat de voerprijzen hoog zijn bij een constante melkprijs (op dit moment), komen de marges hier en daar onder druk, constateert Dijkstra. 'Elke veehouder moet de afweging maken wat het mag kosten om de doelstellingen te halen. Soms is het voordeliger om voor wat minder liters te gaan.'